

צילום: עמי הברמן

משרד החקלאות ופיתוח הכפר
שירות ההדרכה והמקצוע

מועצת הצמחים

זבוב פרי האפרסק - *Bactrocera zonata*

כרמית סופר ארד, מדריכת הגנת הצומח, שה"מ, משרד החקלאות, carmitsofer@shaham.moag.gov.il
שי צעידי, מדריך גידול סובטרופיים, שה"מ, משרד החקלאות
ד"ר צחי דוד, השירותים להגנת הצומח ולביקורת
עינת בן עמי, רכזת ההתארגנות האזורית, בשם מועצת הצמחים

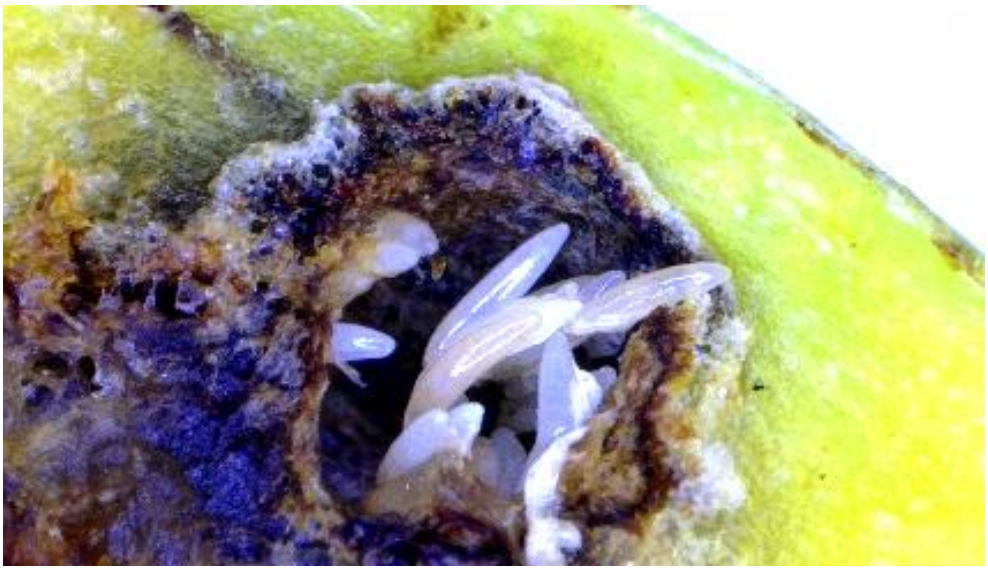
דפון זה מיועד למגדלי המנגו, הן לשוק המקומי והן ליצוא.

מבוא

זבוב פרי האפרסק מהווה מזיק הסגר במדינות רבות בעולם, ולכן אין כל סבילות להימצאותו בפירות, הן בביקורת של מפקחי הגנת הצומח בישראל טרם היצוא, והן בבדיקת המשלוחים על ידי רשויות הגנת הצומח בנמלי המדינות שלהן מיועד היצוא.

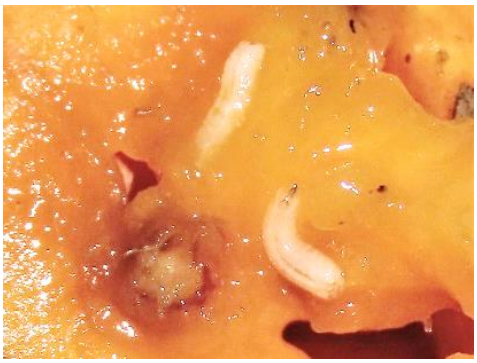
תיאור המזיק

ביצה: לבנה מבריקה, בצורת בננה. הביצים מוטלות בצבר בתוך נקב, שקדחה הנקבה, בעומק של עד 5 מ"מ.

צילום: עינת בן עמי

זחל: רימה לבנה, חסרת רגליים וחסרת ראש מוגדר. הגוף גלילי (עד כ-9 מ"מ), ההולך ומתחדד, כשבקצהו החד (הקדמי) קרסים שחורים (גפי הפה), ובקצהו האחורי שתי נקודות חומות (פתחי נשימה).

צילום: עמירם לוי שקד

בוגר: אורכו כ-5 מ"מ, וצבעו חום. על החזה הקדמי שני פסים אורכיים צהובים. החזה האחורי (scutellum) צהוב.

צילום: יואב גזית

תיאור הנזק

הזבוב הוא רב-פונדקאי ומסוגל להתפתח על מגוון נרחב של פירות מסחריים ועל פירות עצי נוי בבוסתנים וביישובים.

הנזק הישיר נגרם מנבירת הרימות בתוך ציפת הפרי, דבר המעודד התפתחות ריקבון. בתמונה משמאל ניתן לראות את הנזק, המופיע לרוב גם בפרי הירוק. הנזק העקיף נגרם מהיות הזבוב "מזיק הסגר".

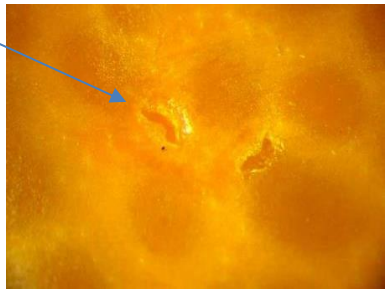
הזבוב בעל כושר תעופה גבוה, המאפשר את מעברו בקלות בין חלקות ובין זנים.

זבוב זה ניחן גם בכושר ריבוי מהיר.

צילום: אסעד גאנם

ניטור

ניטור זבוב האפרסק ייעשה באותו אופן כמו ניטור הזבוב הים-תיכוני.
השירותים להגנת הצומח ולביקורת מפעילים מערך ניטור ארצי לזבוב האפרסק. ניתן לקבל מידע על רמת הלכידות אצל מנהלי ההתארגנות האזורית.

"עקיצת" (נקב ההטלה) הזבוב תיראה כחצי סהר. לעיתים ניתן להבחין בשינוי צבע ובשקיעת הרקמה בנקודת ה"עקיצה". הפרשת צמג (שרף) מהפרי מופיעה במצב עקה, לעיתים עשויה להעיד על ניסיון "עקיצה".

צילום: יואב גזית

צילום: עמירם לוי שקד

יש לבצע חתך אופקי עדין מתחת לנקודת ה"עקיצה" החשודה. רימות בדרגה מפותחת ייראו בבירור, ואילו ביצים ודרגה ראשונה ניתן לראות רק תחת זכוכית מגדלת.

צילומים: עמירם לוי שקד

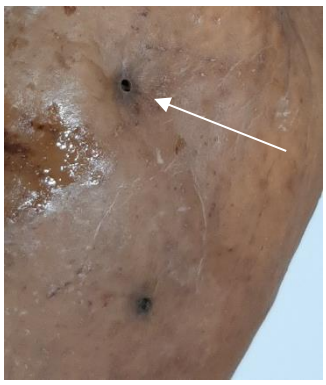
צילום: מירב הדר מאור

צילום: יובל קוצר

הניטור ייעשה בפירות מסחריים, בפירות פרתנוקרפיים (חסרי זרע) ובפרי שנשר על הקרקע (תמונה מימין).

בתמונה משמאל ניתן לראות את חור היציאה של הרימה העגול והסימטרי.

צילום: מירב הדר מאור

רימה בדרגה 3, היוצאת מהפרי לקראת "קפיצה" להתגלמות בקרקע, נראית בתמונה מימין.

בתמונה משמאל מופיעים חביונות (גלמים) של זבובי פירות, שלרוב לא יימצאו בפרי.

מין הזבוב אינו ניתן להגדרה על פי הרימה בשדה, ולכן יש להעביר פירות נגועים לאבחון במעבדת השירותים להגנת הצומח ולביקורת בבית דגן או במעבדה בחוות הניסיונות 'צמח טכנולוגיות'.

פעולות הדברה ומניעה

ניטור זבובים בוגרים באמצעות מלכודות פרומון מבוצע על ידי השירותים להגנת הצומח ולביקורת.
בנוסף לכך, יש לבחון את הפירות לנוכחות רימות וביצי זבוב, רצוי מאוד על ידי פקח מזיקים מיומן.
יעילותם של כל מתקני הלכידה ההמונית היבשים והרטובים טרם הוכחה, והם אינם מורשים כיום לשימוש כנגד זבוב האפרסק.
ריסוס סקסס ממטוס יבוצע על בסיס אזורי וינוהל על ידי ההתארגנות האזורית בהתאם לצורך.
ריסוס מקומי מרחפן או מהקרקע יבוצע באחריות המגדל, בהתאם לממצאי הניטור בפרי.

הנחיות לריסוס סקסס מהקרקע

ישום על פי הרשום בתווית לריסוס מהקרקע כנגד זבוב פרי ים תיכוני. מרחיפים את ה"סקסס" במים במכל הריסוס לריכוז 10% מהתכשיר (100 סמ"ק סקסס + 900 סמ"ק מים לדונם מטע), הריסוס בנפח של 1 ליטר לדונם מטע, כניסה כל שורה שנייה.
כדי לשמור על כמות נכונה של חומר, מומלץ לחבר דיזה קטנה (סגול/לבן/חום), וחשוב מאוד להוציא את המפזר, כך שתתקבל התזה ממוקדת ("שפריץ") ולא רסס ("ספריי"). את הדיזה מומלץ לכוון בדיוק לאזור ללא פרי, רצוי בצד המוצל של מרכז העץ, ולהימנע ככל האפשר מריסוס על הפרי מחשש לפיטוטוקסיות.

סניטציה

יש חשיבות רבה מאוד לסניטציה, ולכן חשוב מאוד להקפיד על הפעולות שלהלן:

1. קטיף אחרון מושלם ומלא!
2. הקפדה על ניקיון החלקה לפני הקטיף ובמהלכו. יש לגלות ערנות לפירות פרתנוקרפיים (חסרי זרע) ולאסוף פרי שנפל על הקרקע. את הפרי שנאסף יש להשמיד בריסוק או על ידי השארתו בשקית ניילון אטומה עד ריקבונו המוחלט.

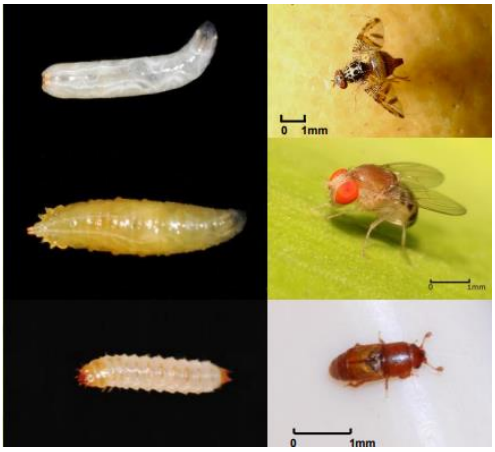
הבחנה בין המזיקים העלולים להימצא בפרי

התמונות המופיעות להלן עשויות להוות כלי עזר להבחנה בין המזיקים השונים העלולים להופיע בפרי המנגו. בתמונה העליונה מימין נראה בוגר של זבוב פרי האפרסק. בתמונה העליונה במרכז מופיע זבוב פרי ים-תיכוני, ומשמאל: רימת זבוב פרי טיפוסית, שקצה הבטן שלה מעוגל עם שתי נקודות חומות (פתחי נשימה), ובקצה החד (קדמי) קרסים שחורים (גפי הפה). התמונות משמאל באמצע מציגות בוגר ורימה של זבוב התסיסה - בקצה הבטן של הרימה (משמאל) זוג ארובות מחודדות (פתחי נשימה). משמאל למטה: בוגר חיפושית תסיסה וזחל של חיפושית תסיסה, שמשני קצותיו כתמים חומים, רגליו קצרות וקופסית הראש ברורה.

זבוב פרי האפרסק

זבוב פרי ים-תיכוני

צילום: יואב גזית

בהצלחה ובתקווה לעונה פורייה ונטולת זבוב,

הצוות המקצועי:

כרמית סופר ארד, מדריכת הגנת הצומח, שה"מ, משרד החקלאות, דוא"ל: carmitsofer@shaham.moag.gov.il

שי צעידי, מדריך גידול סובטרופיים, שה"מ, משרד החקלאות

ד"ר צחי דוד, השירותים להגנת הצומח ולביקורת

עינת בן עמי, רכזת ההתארגנות האזורית, בשם מועצת הצמחים

ייעוץ וליווי מקצועי: מיקי נוי, יואב בן ישי, לאה סלע, ד"ר מרים זילברשטיין, ד"ר יואב גזית, איתן רכט, מירב מאור הדר, ד"ר ליאת גדרון-הינמן

האמור לעיל הינו בגדר עצה מקצועית בלבד ואינו מהווה חוות דעת מומחה לצורך הצגה כראיה בהליך משפטי.
על מקבל העצה לנהוג מנהג זהירות, ושימוש או הסתמכות על המידע המופיע לעיל הינו באחריות מקבל העצה בלבד.
אין להעתיק, להפיץ או להשתמש במסמך זה או בחלקים ממנו לצורך הליך משפטי כלשהו,
ללא אישור מראש ובכתב של החתומים.

© שה"מ הוצאה לאור, 2023; עריכה לשונית: עדי סלוניקו; גרפיקה: לובה קמנצקי